

וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדוּתִים. לֵךְ וְשֵׁם רָאִינוּ אֶת
הַנְּפִילִים בְּנֵי עֶנְק מִן הַנְּפִילִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כְּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ
בְּעֵינֵיהֶם. (במדבר, יג)

הרי ישראל והרץ האמורה

וְאַתָּה בֶן אָדָם הִנָּבֵא אֶל הָרִי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ הָרִי
יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְבַר ה'. ב פה אָמַר אֲדָנִי ה' יֵעַן אָמַר
הָאוֹיֵב עֲלֵיכֶם הָאֵח וּבְמֹת עוֹלָם לְמוֹרְשָׁה הֵיטָה לָנוּ. ג
לִכֵּן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ פֶה אָמַר אֲדָנִי ה' יֵעַן בְּיַעַן שְׁמוֹת
וְשֵׁאֵף אֶתְכֶם מִסְבִּיב לְהֵיוֹתְכֶם מוֹרְשָׁה לְשֵׁאֲרֵית הַגּוֹיִם
וְתַעֲלוּ עַל שַׁפְתֵי לְשׁוֹן וּדְבַת עַם.

ד לִכֵּן הָרִי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְבַר אֲדָנִי ה' פֶּה אָמַר אֲדָנִי ה'
לְהַרִים וּלְגַבְעוֹת לְאֶפְיָקִים וּלְגַאֲיוֹת וּלְחַרְבוֹת הַשְּׁמָמוֹת
וּלְעָרִים הַנְּעֻזְבוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לְבַז וּלְלַעַג לְשֵׁאֲרֵית הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר מִסְבִּיב.

ה לִכֵּן פֶּה אָמַר אֲדָנִי ה' אִם לֹא בָאֵשׁ קִנְאַתִי דְבַרְתִּי עַל
שֵׁאֲרֵית הַגּוֹיִם וְעַל אָדָם כָּלֹא אֲשֶׁר נָתַנּוּ אֶת אֶרְצֵי לָהֶם
לְמוֹרְשָׁה בְּשִׁמְחַת כָּל לֵבָב בְּשֵׁאֵט נֶפֶשׁ לְמַעַן מִגְרָשָׁה
לְבַז. ו לִכֵּן הִנָּבֵא עַל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ לְהַרִים
וּלְגַבְעוֹת לְאֶפְיָקִים וּלְגַאֲיוֹת פֶּה אָמַר אֲדָנִי ה' הִנְנִי
בְּקִנְאַתִי וּבְחַמְתִּי דְבַרְתִּי יֵעַן כְּלַמַּת גּוֹיִם נִשְׁאַתֶּם. ז לִכֵּן
פֶּה אָמַר אֲדָנִי ה' אֲנִי נִשְׁאַתִּי אֶת יְדֵי אִם לֹא הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לְכֶם מִסְבִּיב הֵמָּה כְּלַמַּתְּם יִשְׂאוּ.

ח וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנִפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם
תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לְבֹא. ט כִּי הִנְנִי
אֲלֵיכֶם וּפְנִיתִי אֲלֵיכֶם וְנִעַבְדְתֶם וְנִזְרַעְתֶם. י וְהַרְבִּיתִי
עֲלֵיכֶם אָדָם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלָה וְנִשְׁבּוּ הָעָרִים
וְהַחַרְבוֹת תִּבְנֶינָה. יא וְהַרְבִּיתִי עֲלֵיכֶם אָדָם וּבִהְמָה
וְרָבוּ וּפְרוּ וְהוֹשַׁבְתִּי אֶתְכֶם כְּקֶדְמוֹתֵיכֶם וְהִטַּבְתִּי
מִרְאֲשֵׁיתֵיכֶם וַיִּדְעַתֶם כִּי אֲנִי ה'. יב וְהוֹלַכְתִּי עֲלֵיכֶם
אָדָם אֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּ וְהָיִיתָ לָהֶם לְנַחֲלָה וְלֹא
תוֹסֵף עוֹד לְשִׁכְלֶם.

יג פֶּה אָמַר אֲדָנִי ה' יֵעַן אֲמַרְיִם לְכֶם אֲכַלְתָּ אֶתִּי
[אֶת] וּמְשַׁכַּלְתָּ גּוֹיךָ [גּוֹיִיךָ] הָיִיתָ. יד לִכֵּן אָדָם לֹא תִאֲכַלִּי
עוֹד וְגוֹיךָ [גּוֹיִיךָ] לֹא תִכְשַׁלִּי [תִּשְׁכַּלִּי] עוֹד נָאִם אֲדָנִי ה'.
טו וְלֹא אֲשַׁמִּיעַ אֲלֵיךָ עוֹד כְּלַמַּת הַגּוֹיִם וְחָרַפְתָּ עִמִּים לֹא
תִשְׂאִי עוֹד וְגוֹיךָ [גּוֹיִיךָ] לֹא תִכְשַׁלִּי עוֹד נָאִם אֲדָנִי ה'.
(יחזקאל לו)

1 אוכלת אדם את - לְמוֹדָהּ הִיא הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְהַשְׁחִית אֶת
יִשְׂרָאֵל: הָאֲמֹרִיִּים כֻּלּוּ [מִלְשׁוֹן כְּלִיּוֹן] בַּה וְהַיְהוּדִים כֻּלּוּ בַּה.
(רש"י, פסוק יג)

2 וַיִּצְיָאוּ דְבַת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֶתָּה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאָמַר
הָאֶרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֶתָּה אֶרֶץ אֲכַלְתִּי וַיִּשְׁבְּכָהּ הוּא

3 הַבִּיטוּ יַעֲנִי בְּאֵל לְקַבּוֹעַ מַעֲרַכַת מְסוּדַרְתָּ שֶׁל סִיבָה
וּמְסוּבָב בְּעוֹלָם, שִׁכְרָ וְעוֹנֵשׁ, מִידָה כְּנֶגֶד מִידָה. מוֹל חֹטָא
יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים יִיסוּרִיו וְכִלְמַתּוֹ בִּידֵי שׁוֹנְאִיו. אוֹתָהּ מִידָה
שְׁחִיבָה בְּשַׁעֲתָה אֶת גְּלוֹתֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּגִין חֹטָאִם,
מַחֲיִיבַת כֵּאֵן אֶת עוֹנֵשׁ שֶׁל הַגּוֹיִים. הֵם הִתְאַמְצוּ לְרִשְׁתָּהּ אֶת
יִשְׂרָאֵל, וְהִקְבְּ"ה נֹקֵם בָּהֶם בְּכָל וְיִשִּׁים אֶת מַאֲמִצֵּיהֶם לְאֵל
וַיַּחְזִיר אֶת יִשְׂרָאֵל אֶל אֲדַמַּתּוֹ.
(הרב יגאל אריאל, לב חדש, עמוד 270)

4 כִּי הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֶתָּה בָּא שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
הוּא אֲשֶׁר יִצְאֶתְּם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זֶרְעֶךָ וְהִשְׁקִיתָ
בְּרִגְלֶךָ כְּגֵן הַיָּרְק. יא וְהָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֶתְּם עֲבָרִים שְׁמָה
לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבְקַעֲתָ לְמַטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתָּה מִיָּם. יב
אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דִּרְשָׁה אֶתָּה תִּמְיֵד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ
מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית הַשָּׁנָה. (דברים יא)

5 בַּעַת גְּאוּלְתִּי עֲנִפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ כִּימִים
הָרִאשׁוֹנִים לְפִי שֶׁתְּהִיָּה הַתְּבוּאָה וְהַטּוֹב לַעֲמוֹ יִשְׂרָאֵל. כִּי
הִנֵּה כֹּאשֶׁר גָּלוּ מִן הָאֶרֶץ נִתְקַלְלוּ הַתְּבוּאוֹת לְפִי שֶׁהָיוּ
מְכוּוֹנוֹת מִהַשְּׁגַחַה הָאֵלּוּקִית, וְלִכֵּן בְּשׁוּבֶם עַל אֲדַמַּת הַקֶּדֶשׁ
יִשׁוּבוּ הַתְּבוּאוֹת לְבִרְכַתְּכֶם כִּיֹּן שֶׁהֵם לַעֲמוֹ יִשְׂרָאֵל. כִּי אַע"פ
שֶׁהֵם עֵתָּה מוֹעֲטִים בְּגִלוֹת וְלֹא יִצְטָרְכוּ לַתְּבוּאוֹת רַבּוֹת הִנֵּה
אֲז יִרְבוּ מְאֹד. (אברבנאל)

6 "וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנִפְכֶם תִּתְּנוּ" בַּל תַּעֲצְרוּ מִלַּתֵּת עֲנֵף
וּפְרִי, בַּל תִּירָאוּ כִּי זָרִים יִאֲכֹלוּהוּ "כִּי קָרְבוּ לְבֹא", שְׁבִימִי
כּוֹרֵשׁ הַתְּחִילוּ לְשׁוּב אֶל א"י כִּי הָאֶרֶץ הַזֹּאת הִשְׁגַּחְתִּי תַּעֲצוֹר
פִּירוֹתֶיהָ בַּעַת שֶׁאֵין עִם ה' עֲלֶיהָ הַמוֹשְׁגָחִים מֵאֵת הַשְּׁגַחַתּוֹ.
(מלבי"ם)

7 וְאָמַר רַבִּי אַבָּא אֵין לָךְ קֶץ מְגוּלָה מַזָּה שְׁנֹאֲמַר וְאַתֶּם הָרִי
יִשְׂרָאֵל עֲנִפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל וְגו'.

8 מְגוּלָה מַזָּה. כִּשְׁתַּתֵּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל פְּרִיָּה בְּעֵין יַפֵּה אֲז יִקְרַב
הַקֶּץ וְאֵין לָךְ קֶץ מְגוּלָה יוֹתֵר. (רש"י)

9 וְהִשְׁמַתִּי אֲנִי אֶת הָאֶרֶץ וְשִׁמְמוּ עֲלֶיהָ אֵיבִיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ
(ויקרא, כו, לב)

10 וְשִׁמְמוּ עֲלֶיהָ אוֹיְבֵיכֶם הִיא בְּשׁוּרָה טוֹבָה מִבְּשַׁרְתָּ כֻּלָּה
הַגְּלוּת שֶׁאֵין אֶרְצָנוּ מִקְבֻלַּת אֶת אוֹיְבֵינוּ וְגַם זֹאת רֹאִיָּה גְדוּלָּה
וְהַבְּטָחָה לָנוּ כִּי לֹא תִמְצָא בְּכָל הַיִּשׁוּב אֶרֶץ אֲשֶׁר הִיא טוֹבָה
וְרַחְבָּה וְאֲשֶׁר הִיטָה נוֹשֶׁבֶת מְעוֹלָם וְהִיא חֲרָבָה כְּמוֹהָ כִּי מֵאֲז
יִצְאָנוּ מִמֶּנָּה לֹא קִבְּלָה אוֹמָה וְלִשׁוֹן וְכוּלָּם מִשְׁתַּדְּלִים

15 אין לך קץ מגולה מזה וכו' שנאמר ואתם הרי גו'. לפי שכל זמן שאין ישראל על אדמתם אין הארץ נותנת פירותיה כדרכה אבל כשתחזור ליתן פירותיה זהו קץ מגולה שקרב לבא זמן גאולה שיחזרו ישראל על אדמתן ועוד יש לפרש כמ"ש פרק במה מדליקין דלעתיד אילנות מוציין פירות בכל יום שנאמר ונשא ענף ועשה פרי וגו' **מה ענף בכל יום אף פרי בכל יום** וכו' וכן יש לדרוש בהאי קרא ענפכם תתנו ופריכם תשאו וגו' מה ענף כל יום אף פרי בכל יום תשאו לעמי ישראל **וזה יהיה בזמן שקרוב לבא זמן הגאולה וזהו דבר ניסי** ודאי קץ מגולה הוא. (מהרש"א)

16 ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן. יב ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו למינהו וירא אלהים כי טוב. (בראשית א)

17 מתחלת הבריאה ראוי היה טעם העץ להיות גם הוא כטעם פריו. כל האמצעים המחזיקים איזו מגמה רוחנית גבוהה כללית ראויים היו להיות מוחשים בחוש נשמת באותו הגבה והנעם, שעצם המגמה מורגשת בו כשאנו מציירים אותה. אבל טבע הארץ. התנוודות החיים, ולאות הרוחניות כשהיא נסגרת במסגר הגופניות, גרם שרק טעמו של הפרי, של המגמה האחרונה, האידיאל הראשי, מורגש הוא בנעמו והדרו, אבל העצים הנושאים עליהם את הפרי, עם כל נחיצותם לגדול הפרי, נתעבו ונתגשמו ואבדו את טעמם. זהו חטא הארץ, שבעבורו נתקללה כשנתקלל גם האדם על חטאו. **וכל פגם סופו לתקון.** ע"כ מובטחים אנו בברור, שיבאו ימים שתשוב הבריאה לקדמותה, וטעם העץ יהיה כטעם הפרי, כי תשוב הארץ מחטאה, **וארחות החיים המעשיים לא יהיו גורמים לחוץ בעד הנועם של האור האידיאלי, הנתמך בדרכו ע"י אמצעים הגונים, המחזיקים אותו ומוציאים אותו מן הכח אל הפועל.** התשובה עצמה, המזרמת את הרוח הפנימי, אשר נטבע במצולות תהום של ההעדר והפך המגמה האידיאלית ע"י נתינת רוח לרוח הצדק, שנתן בתחלה במועקה, תתן עז. לרוח האידיאלי לחדור בתקפו גם בחלקי כל המכשירים הרבים, **ומכולם יוטעם טעמו של הזיו המגמתי,** ולא ישא עוד האדם חרפת העצלות בדרך החיים האמתיים. (אורות התשובה, ו, ז)

18 יש שמחשבה יורדת ממרומי גדולתה וממקור טהרתה מפני שאחרי אשר נתגשמה במעשה ובחיים טפלו בה אנשים שאינם הגונים והחשיכו את יפעתה. הירידה הזאת איננה ירידת עולם, כי אי אפשר שהטוב הרוחני המחשבי יתפך לרע, כ"א ירידת שעה והיא ג"כ לצורך עליה. אותם האנשים שהם קטנים באיכות יש להם גודל כמותי, וגם מדה זו, אע"פ שהיא נחשכת כלא לגבי האיכות, מ"מ כשהיא מצטרפת עם האיכות היא מעטרתה, ו"ברב עם הדרת מלך. ולאו דוקא הכמות המספרית כ"א גם הכמות הכחנית, המרץ והחפץ לרדוף ולהשיג, לכוון את המבוקש ע"י דרכים מעשיים והתגלות הכח. כל זה מתגלה יותר אצל אנשים בעלי חומר חזק וגם וחסרי רוח אצילי, המתיש ע"פ

11 אמר החבר: כן הפכוד: ניצוץ אור אלהי מועיל אצל עמו ובארצו. אמר הפוזר: מאמרך "אצל עמו" כבר התבאר לי, אבל מאמרך, "ובארצו" קשה לי לקבלו.

אמר החבר: אל יקשה בעיניך שתתיחד ארץ בדבר מקל הארצות, ואתה רואה מקום שמצליח בו צמח מבלתי צמח, ומוצא מבלעדי מוצא, וסיה מבלעדי סיה, ומתיחדים יושביו בצורות ומדות מבלעדי זולתם – במצווע המזג. והנה על פי המזג תהיה שלמות הנפש וחסרונה.

אמר הפוזר: אינני שומע על השוכנים בארץ ישראל יתרון על שאר אנשי העולם.

אמר החבר: כן הרכם זה שאתם אומרים, שמצליח בו הפך, אלו לא היו נוטעים בו הגפנים ועובדים העבודה הראויה להם, לא היה עושה ענבים. והמעלה המיוחדת הראשונה היא לעם שהוא סגלה ולב פאשר זכרתי, ויש לארץ עזר בזה עם המעשים והתורות התלויים בה אשר הם כעבודה לפך, אבל לא יתכן לסגלה הזאת להגיע אל הענין האלהי מבלעדי המקום הזה, פאשר לא יתכן שיצליח הפך בבלעדי ההר הזה.

אמר הפוזר: ואיך הוא זה? וכבר נבאו מאדם הראשון ועד משה בארץ אחרת: אברהם באור כשדים, ואחר כן יחזקאל ודניאל בבבל. וירמיה במצרים.

אמר החבר: כל מי שנתנבא לא נתנבא פי אם בה או בעבודה. (פוזר, מאמר שני, ח)

12 ארץ-ישראל איננה דבר חיצוני, קנין חיצוני לאמה, רק בתור אמצעי למטרה של ההתאגדות הפללית והחזקת קיומה הסמרי או אפלו הרוחני. ארץ-ישראל היא חטיבה עצמיתית קשורה בקשר-חיים עם האמה, חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאותה. ומתוך כך אי-אפשר לעמד על התכן של סגלת קדשת ארץ-ישראל, ולהוציא לפעל את עמק חבתה, בשום השקלה רציונלית אנושית כ-אם ברוח ד' אשר על האמה בכללה, בהטבעה הטבעית הרוחנית אשר בנושמת ישראל, שהיא ששולחת את קויה בצבעים טבעיים בכל הארצות של ההרגשה הבריאה, ומזרמת היא את זריחתה העליונה על-פי אותה המדה של רוח הקדשה העליונה, הממלאת חיים ונעם עליון את לבב קדושי הרעיון ועמקי המחשבה הישראלית. (אורות, ארץ ישראל, א)

13 ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם. ושמעתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם. (דברים יא, יח)

14 "ושמתם את דברי" - (ספרי) אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצות: הניחו תפילין, עשו מזוזות, כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו. וכן הוא אומר (ירמיהו לא כ) "הציבי לך צינים". (רש"י)

"והושבתני" - מלשון ישיבה (מצודת ציון, פסוק יא)

"והיית להם לנחלה" (פסוק יב)

22 כנגד זה מכוונות שלוש הבחינות שבארץ ישראל,

ירושה, נחלה וישיבה.

ירושה, מצד האבות המורשישים לבניהם. נחלה, מצד הבנים שהם ה"בכח" של האבות, "ועברתם את הירדן וישבתם בארץ אשר ה' אלקיכם מנחיל אתכם, והניח לכם מכל אויביכם מסביב וישבתם בטח" (דברים יב, י). וישיבה היא נחלת הבנים בפועל.

בחינת הנחלה שבארץ ישראל, נמשכת ממקור הקודש שבירושלים, כי שם הוא מקור גלויה, "נחלה זו לירושלים" (זבחים קטז, ע"א). וכל זמן שלא הגיעו ישראל לירושלים, לא נתגלתה המדרגה הנפלאה הזאת, "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה" (דברים יב, ט).

ובהיות שמיסודי הגלות הוא לעורר את הגעגועים, שמתגלים דוקא מתוך הריחוק, ומתוך זה מגיעים אל הגאולה, לכן ישנם שני מיני געגועים, האחד, געגועים לירושלם הארץ, דהיינו ע"י זכות האבות, והשני, געגועים לבחינת הנחלה של הארץ, שהיא בחינת הבנים.

והנה דרגת ציון וירושלים מכוונות כנגד שתי הבחינות הללו, ציון למורשת אבות, וירושלים בחינת נחלה.

ובסוף הימים, כשיפקוד ה' את עם קדשו ויתחיל לגלות את ראשית צמיחת ישועתו בהקמת מדינת ישראל, יהיה צורך לעורר את הגעגועים לבחינת הנחלה, זו לירושלים, ולכן דוקא אז יגלו בני ישראל מעיה"ק ירושלים ורגל ישראל לא תעבור בה, כדי שיתגברו הגעגועים של ישראל לירושלים, ולגלות להם על ידי זה את בחינת הנחלה, שאורות הבנים, שהם ה"בכח" של האבות, יופיעו בהדר קדשם, להיות גם בפועל גמור, ואשרי אשרי למחכה. (הרב חרל"פ, מעייני הישועה, שערי ארץ ישראל, כז)

23 ונחל ה' את יהודה חלקו על אדמת הקדש ובחר עוד

בירושלם (זכריה, ב, טז)

**והולכתי עליכם אדם את עמי ישראל
וירשוך והיית להם לנחלה**

אנכי ישראל היא חציבה עמנו

קשורה בקשר חיים עם האומה

חזקה בסגולת פנימינו עם מצאוננו

רוב את הכח ביחושו להחומר.

כאשר המחשבה צריכה לקנות לה בסיס חמרי, דרכה

לרדת ממעלתה. בפרק כזה הנה היא מושלכת לארץ

ופריצים באים בה ומחללים את קדושתה. אבל עם זה

מתרבים אוכלוסיה, והתגלות האומץ החמרי הולכת ונוספת.

הדברים הולכים כך עד בא התור, שמתעוררים עדיני לב

חמושים בכח צדקת ד', והם **עולים עד ראש הפסגה של**

מקור טהרת המחשבה, ומתעמקים בתוכיותה, מכניסים

בה את הטוהר שבנשמתם, את כוונותיהם העדינות

ומחשבותיהם הזכות. ומתוך כך זו המחשבה הכללית

בעצמה, שמפני מכאוביה הרוחניים, מדקירת הקוצים

הסובבים אותה, היא מוטלת עיפה בחולשת כח, בתרדמת

מות, וכמעט באין רוח חיים, מתעוררת היא ומתחלת

להשפיע, על כל הנגשים אליה טל חיים בהוד גבורה

מפנימיותה, **ואז מתעלים בעליה כל הדבקים בה, וגם**

אותם אשר דבקו בה בימי עניה הרוחני, אשר ע"י זדון

ושובבות רשע סרו מהדרך הראשית הסלולה למגמתה של

המחשבה, הנם גם הם מתעלים עמה, שבים על ידה

בתשובה בהירה ועליונה במעוף נשר בקלות נפלאה, שאין

דומה לה בכל גלוי של חזיון תשובה הבאה מצד התעוררות

הכח הטוב של איזו נפש פרטית. המחזה הזה בא יבוא ולא

יאחר. אור ד' המעולף בערפלים הגנוז בנקודת ציון היסודית

יופיע, יעלה מעמק הבכא את מקדש מלך עיר מלוכה וכל

אגפיה, ועמה יעלו כל המחזיקים בכנף מעילה, הקרובים

והרחוקים, לתחית אמת וישועת עולמים.

(אורות התשובה, יב, יב)

19 רבי אבא אומר הרבה יותר מסימן, הוא קבע

שהתחדשות הארץ היא עצמה 'קץ מגולה'. פריחת הארץ,

כוחה ותנובתה שחוזרים אחרי שנים רבות של חורבן,

והכשרתה לשיבת העם הם שלב מרכזי בהופעת הגאולה.

(הרב יגאל אריאל, לב חדש, עמוד 271)

20 תפיסת הקץ המגולה קובעת הלכות רבות בענייני

הגאולה :

א. הגאולה מתפתחת באמצעות אירועים ארציים

רגילים. הגאולה אינה אירוע נסי חד

פעמי, אלא התפתחות טבעית.

ב. גאולת הארץ קודמת לגאולת העם.

ג. הקץ המגולה מחזיר את הארץ אל המציאות

הטבעית והעם שחדל לתפקד בגלות,

ואיבד את השליטה על גורלו – חוזר אל תוך

ההיסטוריה העולמית.

ד. הגאולה החומרית קודמת לגאולה הרוחנית.

(הרב יגאל אריאל, לב חדש, עמוד 280)